

LIBRIS | We know
books

colectia arcadia

Editura NEUMA
Strada Carpați nr. 28
Dej, județul Cluj

Editor: Andrea H. Hedeș
Copertă și DTP: Gelu Iordache

Nicoleta Milea

ÎN LABIRINT

CRITICĂ

Prefață:
Horia Gârbea

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
MILEA, NICOLETA

În labirint : critică / Nicoleta Milea. - Dej : Neuma, 2025

ISBN 978-630-357-013-6

821.135.1.09

Editura
NEUMA
2025

Teleormanului, Litere, Luceașărul de dimineață, Meandre, Neuma, Observatorul, Placebo, Răsunetul cultural, Singular, Teleormanul liber, Teleormanul literar, Universul școlii, Vatra veche, Zeit

Referințe critice:

Mioara Bahna, Ion Dodu Bălan, Iulian Bitoleanu, Florea Burtan, Stelian Ceampuru, Fernande Chirea, Iulian Chivu, Stan V. Cristea, Liviu Comșia, Ion Cristofor-Filipaș, Evelyne-Maria Croitoru, Simona-Grazia Dima, Marcel-Marin Duță, Gheorghe Filip, Florea Firan, Horia Gârbea, Vasile Ghinea, Marin Iancu, Stancu Ilin, Adrian Lesenciuc, Emilian Marcu, Daniel Marian, Ștefan-Vida Marinescu, Dan-Horia Mazilu, Menuș Maximilian, Dumitru Micu, Victoria Milescu, Ștefan Mitroi, Radu-Ilarion Munteanu, Nicolae N. Negulescu, Gheorghe Olteanu, Ștefania Panea, Florin-Corneliu Popovici, Maria Postu, Theodor Răpan, Ion Stoica, Stan Ștefan, Nedelea Tiu, Corneliu Vasile, Dumitru Vasile-Delceanu

CUPRINS

Fără emoții, în labirint	5	Marin Preda. Omul și opera, la Centenar	140
Alchimia memoriei	7	Memoria fumului	152
Așa să (nu) iubiți	12	Orașul, între sunete și tăcere	156
Autori sub lupă	16	Orașul și prietenii	165
Blank	18	100 de poeme	176
Caligrafia destinului	24	Pe urmele șamanului albastru	181
Caution	29	Pinul lui Nietzsche	186
Călător prin labirint	34	Pisica de lemn pictat	196
Cearcănele oglinzii	41	Povestiri de pe Dealul lacrimilor	200
Celei mai frumoase	46	Povestiri despre oameni obișnuiți	210
Chirurgie temporală	51	Rapsodiile soarelui	218
de 12 lei iarbă	55	Silabe contrarii	223
Deasupra orașului este cerul	65	Singur	228
Deschizi colivii	75	Strada mansardelor părăsite	235
Dulcea mea toamnă	83	Tageea	239
Eminescu și Teleormanul	87	Trandafiri și jerbera	248
larba din vis	99	30 de scriitori români din exil	253
Inelul cu smarald	102	Ultimul inger	259
În liniștea fricii	107	Un secol cu Marin Preda	264
Jocul și moartea	116	Văduva plătește dublu	277
La marginea cerului	121	Vârsta de bronz	280
La Sud - Est de Prezent	126	Zona de indulgență	285
Marea e frumoasă ca tine	131	Zvonuri și lilieci	290

Fără emoții, în labirint

Biblioteca a fost asociată unui labirint în care numai cei abili și învățați pot găsi volumul dorit, dar și calea cea mai sigură de ieșire, fără confuzie și rătăcirii.

Poeta Nicoleta Milea adună într-un nou volum cronicile sale de întâmpinare. Nu cred că mă înșel dacă afirm că este al treilea volum de critică al autoarei, după *Cărțile prietenilor mei* și *Devoratoarea de cărți*, ambele apărute tot la editura Neuma. Ritmul acestor apariții pare să se fi stabilit la câte doi ani (2021, 2023 și acum 2025). Hărnicia deosebită a autoarei și interesul ei susținut pentru literatura română contemporană îi permit să colecționeze un număr mare de cronici, încât, pentru această carte, a trebuit să amâne o parte din texte pentru că altfel cuprinsul devenea prea extins.

Volumele Nicoletei Milea alternează poezia cu critica, iar ultima a devenit pentru ea o preocupare la fel de constantă și pasionantă ca propria creație lirică. Nicoleta Milea scrie prompt, îndată ce o carte îi atrage atenția. Este firesc, în calitate de cronicar consecvent, să primească multe volume de la autori, încercări din genuri literare diferite, pe care le comentează cu răbdare și competență, fără accente pamfletare, dar cu necesara exigență. Scriitoarea, atentă la tot ce apare, este în măsură să se refere la textele unui autor prin majoritatea realizărilor sale și să ofere o imagine de ansamblu asupra aceluia. Fiecare carte e pusă în contextul unei cariere literare în construcție.

Nicoleta Milea scrie permanent la *Neuma*, *Luceafărul de dimineață*, *Caligraf* și la alte publicații acumulând o experiență care potențează continuu activitatea ei exegetică. Autoarea are predilecție pentru poezie, în acest domeniu producția de noi apariții fiind și cea mai abundentă. Ca oricare critic, mai ales dacă face oficiul de a întâmpina noi autori, ea este conștientă că intră într-un „labirint” al textelor și se expune riscului de a greși, de aceea înaintează de fiecare dată cu responsabilitate și prudență. Pentru un cronicar de volume la zi este necesară o pasiune a dreptății și o moderație a judecării pe care Nicoleta Milea le posedă indiscutabil. Scriitorii contemporani găsesc rar critici care să le parcurgă opera și să o aprofundeze, iar și mai rar comentatori care să nu îi desființeze la prima impresie ori să-i laude indistinct „ca să nu aibă probleme” cu personalitățile accentuate pe care le reflectă.

Se poate afirma cu siguranță că Nicoleta Milea are harul interpretării care nu ocolește judecata de valoare, dar pune pe primul plan calitățile cărților alese. Simpla alegere din mulțimea de apariții este un certificat pe care îl acordă scriitorului respectiv, tratat apoi în specificul său de gen, specie, tematică și stil.

Noua culegere de texte pe care ne-o oferă Nicoleta Milea este o carte utilă, lămuritoare asupra literaturii române de azi și o reușită personală de care poeta, ce nu liricizează deloc textele sale critice, poate să fie mândră.

HORIA GÂRBEA

Alchimia memoriei

Alchimia memoriei, Editura Neuma, este un titlu sugestiv ce ilustrează drumul simbolic al eului creator, vizând interiorizarea și spiritualizarea universului metamorfozat în destinul poetului și al poeziei. Captivată de sondarea adâncimilor sufletului, Raluca Faraon își subordonează scrisul iluminării stărilor de spirit, sporind vibrația interioară, tensionarea permanentă, țesătura armonioasă, inseparabilă între conținutul dens și forma adecvată, totul ordonat după o logică interioară nuanțată, în care afinități electice mijlocesc între poetă și eul său liric: „am înțeles: nu trebuie să-ți dorești nimic/ când se recită lângă tine/ poezia e/ un dans cu partenerul adormit în brațe/ un lacăt pe ușa bisericii în plină duminică/ o cafelea în care se consumă pe ascuns/ alcool pentru sterilizat memoria”.

Cartea își concentrează substanța lirică în două părți cu titluri-cheie ce sporesc forța de expresivitate a universului imaginat: „Sonată pentru micuța japoneză” și „La răscrucea cuvintelor”.

Înveșmântată într-o aură de idealitate, de o delicată frumusețe interioară, plină de un fluid fascinant, răscolitor, poeta trăiește din plin, cu toată ființa sa, (re)născută în și prin poezie, o existență care se consumă necenzurat, mod fundamental de manifestare a unei elegante mărturisiri de sine: „*mon amour*/ aș fi

vrut să fiu mica ta japoneză/ să merg tăcut în urma ta/ ținându-ți trenea tristeții/ dar am picioarele prea mari/ nu încap în condurii inocenței/ și ritualurile sunt acum cam desuete" (*mon amour*).

Estetica lirismului, ca expresie a stărilor, corespunde realităților vii ale poeziei în care limbajul este modelat în așa fel, încât acesta să exprime sensul existențial al eului, cultivând o temă predilectă: meditația gravă asupra avatarurilor ființei, de la desprinderea din copilărie, trecerea prin dragoste și viață, printr-un „ceas/ îndrăgostit/ de ora care îl seduce”, la „toamna sfârșitului de lume”, „goana spre moarte”, până la intrarea în cosmosul clepsidrei „ca să naștem timpul”.

Unitatea lirismului se relevă și din construcția ce urmează o traiectorie circulară, de la *preambul (variantă sceptică)*, *preambul (variantă idealistă)*; „*epilog (variantă idealistă)*, *epilog (variantă sceptică)*, la *preambul (variantă idealistă)*, *preambul (variantă sceptică)*; *epilog (variantă sceptică)*, *epilog (variantă idealistă)*.

Simbolistica volumului evidentă în curgerea vremii traduce dimensiunea și înălțimile gândirii poetice, atitudinea și o anume concepție, în diversele-i metamorfozări. Între limite spațiale și temporale, memoria, prin intermediul eu-lui se reflectă/ auto-reflectă în tensiunile sale interioare sau în conflictele exterioare: „identitatea e un joc de copil/ care împrăștie/ piesele pe care le-a potrivit/ cu atâta greutate//uneori/ jocul rămâne cu anii descompletat/ așa că nu știi niciodată cine ești/ până când memoria nu se hotărăște/ să adune (ca să nu dispari în neant)/ piese-chip/ piese-trup/ piese-membre/ piese care țin/ respirația mea și inima ta/ împreună” (*preambul-variantă idealistă*).

Din perspectiva timpului, sentimentul trecerii înglobează ecouri ale trăirilor eului creator, singurul care mai păstrează în memorie urmele ființei perisabile. De la „memoria zeilor” (prima sintagmă identificată în volum) la „memoria colectivă” (sintagma care încheie seria), poetica imaginii este îmbogățită cu noi structuri conotative: „memoria țărmlui”, „memoria durerii”, „memoria ispitei”, memoria fericirii”, „memoria cărnii”. O esență subtilă a vibrației feminine identificăm în cutezanța de a supune puternice trăiri pasionale rigorilor creației: „sângele tău a creat rana înaintea cuțitului/ sângele tău a făcut șanț în memoria ispitei/ sângele tău a spart cătușele fricii// și câte ape cuminți/ strânsesem în piele/ și cât pământ se lipise de oase/ ca sângele tău în clocot/ să-mi blesteme acum somnul/ și să mă strige pe nume: *femeie!*”.

Permanente corelări cu factorii subiectivi sunt realizate prin folosirea predilectă a topilor mânuți cu măiestrie: „apele nasc goluri de memorie”; „m-am trezit cu o memorie de împrumut”; „le-am memorat ficăruia rostul”; „gustul pelinului păstrează în memorie/ tălpile femeilor care au zdrobit inima poetului”. Observăm cu câtă naturalețe gândul își urmează calea, cum dictează o cadență ritmică aparte, cum fixează spațiul în care se încadrează. În „logodna cuvântului” ritmuri suple evocă viața sufletului, îi surprinde cele mai profunde tresăriri, într-o gradare emoțională desăvârșită prin folosirea sugestiei poetice. Iubirea, neliniștea, emoția, tensiunea lăuntrică induc o anume stare de spirit cucerind atributul armoniei confesive prin rostire la persoana I - personalizare a eu-lui liric.

Aducerea în prim plan a poetului/ poetei care s-a luat pe sine drept obiect al poeziei o face prin intermediul instrumentelor, tehnicilor și metodelor adecvate scopului propus: „eu suprarealist/ tu postmodernist/ se poate scrie la confluența unor curente literare/ tocmai pentru că tendințele acestea miros în lume/ a orgoliu și a impostură culturală/ în final se scrie pe tastatura interioară/ acolo unde vibrează/ în afara timpului în afara spațiului/ un amestec bizar de inimă rațională” (*artă poetică*).

Imaginea poeziei, a creației, ca provocare a intelctului, dar și ca rostire a unor sensuri noi, metaforice, se definesc în aceeași manieră esențializată: „în poezie/ numele noastre se scriu la fel/ durerile s-au intersectat în sângele/ care și-a uitat izvorul și curge întotdeauna/ circular/ într-o inimă de cuvinte//tu rostești începutul poemului/ bărbat care gonește caii sălbatici/ până fac spume la gură/ eu îl termin sfios/ femeie care așteaptă la gura sobei/ îmbrățișarea și somnul” (*în poezie*)

Reflecții asupra poemelor pe care ni le prilejuiește lectura volumului Raluca Faraon *Alchimia memoriei* se asociază, la rândul lor, cu o serie de gânduri, repere originale ale unui univers inepuizabil ca substanță și sens: „oamenii sunt piese de puzzle/ perfect îmbinate în timp și spațiu/ din impresiile altora despre ei”; „o iluzie - timpul/ joc al memoriei universului/ cu frânghiile inimii”; „...cuvintele noastre se vor strânge în brațe/ până le vor trosni oasele// așa se va naște Poezia”.

Prin harul decantării cuvântului, profunzimea mesajelor amplifică emoții de factură estetică și, deopotrivă, psihologică, relevând natura pasională a poetei

care surprinde stări și sentimente ce „se disting prin noblețea lor”.

Alchimia memoriei este cartea-de o încântătoare ingenuitate-a unor trăiri dense, ce revelează purificare prin cuvânt, iubire, timp, cartea poetei Raluca Faraon, „care-și vindecă rănille întunecate/ cu poezie”.

Citiți-o! Vă va convinge!

Așa să (nu) iubiți

Mihaela Roxana Boboc (n. 1982, Buzău), membru fondator și secretar al cenaclului Ante Portas Buzău, senior-editor al revistei Literadura, membră a Uniunii Scriitorilor din România, Filiala de Poezie-București, a primit numeroase premii și distincții pentru activitatea literară și culturală, dominată de rigoare și forță de exprimare. Ilustrative sunt în acest sens cărțile publicate până acum: *Vers și culoare* (2010); *Poemele Ioanei* (2010); *Șevalet cu epilog* (2016); *Silabe orfane* (2016); *Sposedania oaselor* (2017); *Terapia ploii de chihlimbar* (2019); *Iubește-l, Anya* (2021).

În volumul de care ne ocupăm, *Așa să (nu) iubiți. Poezie*. Editura Cartea Românească Educațional, Iași, 2024, o interogație ne pune gândul sub semnul unei fertile ambiguități, căci poeta nu propune o soluție netăgăduită a temei și a motivelor identificate, ci continuă să se întrebe și să îndemne la reflecție, viziunea poetică dovedindu-se – o dată mai mult, în cazul ei – bună conducătoare de meditație filosofică: „Fotografie fără blitz/ zâmbetul/ primul lucru pe care îl observ/ alunecă din cadru/ nu pun nimic în loc/ cum rămâne cu noi?” (*Poem fulger*)

Cartea Mihaelei Roxana Boboc, *Așa să (nu) iubiți.*, dă culoare unei postmodernități proprii, de o inedită virtuozitate stilistică, îmbinând admirabil „realitatea” lirică și imaginația.

Există însă o justificare a adoptării principiilor de compoziție și ea se descoperă chiar din titlul *Așa să nu iubiți*, în jurul căruia construiește, cu o măiestrie a virtualităților estetice ale limbii române, confesiunea lirică mărturisind sentimentul profundei comuniuni cu stări spirituale de natură să creeze „imaginea” timpului, prin dilatarea nesfârșită a dimensiunilor lui de *Azi*, de *Ieri*, de *Mâine*, *Și mai departe...*

Un izvor nesecat de forțe spirituale, de misterioase energii sufletești, din care își alimentează idealurile poetice, asigură liricii o anume coeziune. Mecanismele realizării se bazează pe două principii: succesiunea timpurilor verbale (verbele abundă benefic în poezia Mihaelei Roxana Boboc imprimând o dinamică și o tensiune ce țin cititorul cu sufletul la gură) și prezentarea graduală a stărilor care conduc la reflecții profunde și amplifică universul intim al ideilor: „Poezia mea se vede/ se simte/ poți mușca din ea ca dintr-un măr/ poți face dragoste sau porni un război/ vers scânteie vers scânteie/ piese de domino peste pasiunea/ care rupe noaptea în felii subțiri/ metaforele nu se scriu/ se simt până la os/ chiar și atunci le arunci/ dai drumul la tot ce leagă poezia/ de trup.” (*Scânteia*)

Traversând spațiul lecturii, identificăm polii universului liric: timpul și iubirea. Primul este ireversibil, al doilea ar vrea să-l strivească pe primul: „Privesc din avion sfârșitul lui august/ gura ta mă devoră fără a mă avea/ la Eforie colecționarii de clipe se adună ciorchine/ măștile au obosit la umbră pe șezlonguri/ gura ta se împletește absent/ peste săruturile interzise/ și trăite în muzeul nopții/ unde vom pune risipa de iubire/ și-o vom arăta lumii/ așa să nu iubiți/ doar

până la os/ zâmbetul lui în părul meu/ și umerii goi/
primind stelele în piept/ una câte una." (*Așa să nu
iubiți*).

Așa să nu iubiți este un poem-confesiune, cu ecouri
provocatoare, și formează împreună cu *Întâmplarea* un
doublet poetic de factură post-modernistă, în care
creatoarea își mărturisește vocația, dar sugerează, în
același timp, și proiectul unui program estetic: „e doar
o copertă unde Dumnezeu semnează/ în paginile
cărții/ doarme rezemat de calapodul sentimentelor/
crucea lui e nici mai grea nici mai ușoară/ decât primul
poem scris pe suflet/ cândva a venit călător desculț/ și
L-am primit/ de atunci creioanele se ascut/ în acest noi
devenit boală/ poezie/ conștiința/ adună nervuri în
artere/ oprind galopul/ de la masa emoției/ poetul
pleacă mereu flămând.”

Ca orice poet autentic, face apel la introspectarea
vieții, transpunând în poeme experiențe trăite cu
energia pasiunii, menține vie vigoarea emoției, impri-
mă o rafinată constantă a formei poetice, căci ceea ce
scrie nu este despre poezie, ci chiar poezie, prin cum
scrie: „un embrion de poezie păstrează poziția fetus/
nu deșira poeme/ o singură mamă poate naște dorul/
călătoresc prin lume cu ranița în spate/ călătoresc prin
tine/ fără popas.” (*Dorul*)

Poezia, ca spațiu ideal al grației mișcării în cuvânt
și al supleții cugetului, reflectă un efort mereu înnoit
al căutării de sine. „Conștiința” poetică arde treptele
înălțării artistice, aspirând la perfecțiunea creației
adâncită în subconștient și potențază relații ce tind
a fi continuate cu elemente de complexe sugestii..
Finalul volumului marchează o profundă schimbare

de conținut și tonalitate sufletească pe care le-a adus
după sine maturitatea și experiența vieții.

În tentă, când realistă, pregnant dură, când melan-
colică, poeta se mișcă liber în universul creației, de la
confesiune la „rostiri” desprinse din matricea seman-
tică ce invită la descifrarea sensurilor simbolice. Ideile
desprinse, profunzimea și bogăția mesajelor, sensibili-
tatea artistică, suplețea stilului sunt definitorii când
recunoaștem că această cotă valorică, în permanentă
creștere, nu face altceva decât să confirme devenirea
întru poezie a Mihaelei Roxana Boboc.

Autori sub lupă

Înrudit în aspirații cu spirite ale literaturii, poetul, criticul literar și traducătorul Ion Cristofor se distinge, în cadrul generației sale, atât prin genurile și speciile literare cultivate, cât și prin folosirea procedeelelor artistice adecvate. De-a lungul timpului, a făcut cunoscută și nu încetează să o facă, în continuare, doritorilor de cunoaștere, potențialitatea creatoare a scriitorilor de literatură română și universală. În volumul *Autori sub lupă*, Editura Ninis, 2024, evidențiază impactul creatorilor care marchează, mai mult sau mai puțin, istoria literaturii române contemporane.

Cunoscând riscurile pe care și le asumă, se adaptează inteligent împrejurărilor, evaluează șansele de izbândă ale creatorilor, recurge la schimbări tactice. Eseurile, cronicile, comentariile și analizele sunt o expresie grăitoare a receptării creațiilor lor, literatura fiind considerată un etalon al culturii, iar puterea ei expresivă rezidă în virtuțile limbajului. Aceste idei se desprind din prezentările grupate în cele patru secțiuni ale cărții: I. Poeți; II. Prozatori; III. Critică; IV. Documentar.

Vocația receptării, a disecării trăirilor va însoți acest demers fără de care imaginea literaturii contemporane ar fi incompletă. Aceasta vine din intenția de a aplica dispunerea concentrică a principiilor, opiniilor, ipostazelor prin confruntare și lărgire

treptată a construcției – ca o necesitate a criticului literar de a scrie intrând în intimitatea actului creator. Demonstrații ale receptării, cele 47 de prezentări stau sub semnul armoniei care guvernează întregul volum, *Autori sub lupă*.

Prima secvență, „Poeți”, o putem recepta din două perspective, aceea a poezilor români contemporani trăitori în țară și a celor din Diaspora. Sunt creatori care caută și se caută, dar și poeți consacrați, care, îmbinând vocația cu meșteșugul, au dobândit un statut în viața culturală: *Un poet transilvan*, Aurel Rău, „cel mai reprezentativ poet al grupării Steaua” și „cel mai mare poet al Transilvaniei” cum îl considera în 2009 exigentul Gheorghe Grigurcu, manifestă o pasiune deosebită pentru artele plastice, ca structurare a imaginarului artistic: „Ut pictura poesis.../Pictura,/ poezia care se vede.” Ion Cristofor vede în opera lui Aurel Rău „o neliniște proprie unui spirit viu, ce caută frumosul în toate metamorfozele sale”. *Câteva rânduri la efigia unui traducător maghiar: Beke Sandor* anticipează locul și rolul creatorului: poetul, scriitorul și traducătorul maghiar Beke Sandor, care merită o recunoaștere deosebită pentru bogata activitate în slujba promovării literaturii prin traduceri din lirica românească contemporană, antologii apărute la Odorheiu Secuiesc, dar și volume individuale de autor.

Aprecieri la volumele poezilor Constantin Preda, *Te iubesc*, Doamne, Alexandru Petria, *Înainte de venirea asteroidului*, Romulus Moldovan, *Mâna dintre nori*, pun în evidență empatia lui Ion Cristofor, sincronia emoțională, capacitatea decodării lirice.